

MỘT SỐ GIẢI PHÁP ĐỘT PHÁ NHẪM NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG DẠY VÀ HỌC

● PGS.TS. LÊ ĐỨC NGỌC
Đại học Quốc gia Hà Nội

1 - Đặt vấn đề

Chất lượng đào tạo là vấn đề được quan tâm hàng đầu trong giáo dục (GD) nói chung và trong đào tạo đại học (ĐTĐH) nói riêng. Trong các công trình trước đây (xem phần tài liệu liên quan), chúng tôi đã nêu cơ sở khoa học của việc xây dựng chương trình đào tạo, tổ chức giảng dạy, học tập và kiểm tra đánh giá đảm bảo chất lượng đào tạo trong giáo dục đại học. Trong bài này, chúng tôi muốn đề xuất một số giải pháp đột phá nhằm nâng cao chất lượng đào tạo và cần áp dụng ngay trong các trường đại học và cao đẳng (ĐH và CĐ)

2 - Các giải pháp về dạy :

2.1. Giảm giờ dạy, tăng giờ tự học :

Hiện nay, do phần lớn việc xây dựng chương trình đào tạo làm theo cách tiếp cận nội dung là chính cho nên môn học nào cũng mong muốn và đòi cho được nhiều giờ. Kết quả do nhiều áp lực khác nhau, giờ dạy các môn phần lớn là quá nhiều, do đó làm khổ cả thầy dạy lẫn trò học và dẫn đến chất lượng môn học hạn chế.

Chúng tôi cho rằng nên qui định chỉ được dùng 2/3 giờ ghi trong chương trình để giảng trên lớp, 1/3 giờ còn lại là để cho SV tự học thông qua làm tiểu luận môn học, bài tập lớn hoặc thảo luận hay ôn luyện theo nhóm dưới sự hướng dẫn của thầy.

Giải pháp này làm thầy có thêm thời gian chuẩn bị bài giảng, nghiên cứu khoa học, trò có thêm giờ tự học.

2.2. Tăng đối thoại trong giảng dạy

Tăng đối thoại trong giờ học để hoạt động hóa người học. GV cần nêu các vấn đề để động não học trò. Nếu lớp có sức ỳ lớn thì hãy ra câu hỏi buộc phải viết ra giấy trong vài phút (có thể thu ngẫu nhiên một nhóm để đánh giá, làm sức ép ai cũng phải chuẩn bị) rồi chỉ định người trả lời để ai cũng phải động não và ai cũng có ý kiến đóng góp.

2.3. Lấy nhận xét của SV về giảng dạy của GV.

Cần phải lấy nhận xét của SV, điều đó sẽ giúp cho GV bớt chủ quan (thường cho là mình dạy hay rồi), đầu tư thời gian nhiều hơn cho công việc giảng dạy và có trách nhiệm hơn với học trò của mình.

Có thể có người lo đến việc những thầy đòi hỏi học tập nghiêm túc, cho điểm đúng mức bị học trò đánh giá

tối, còn những thầy dễ dãi hoặc cho điểm cao sẽ được học trò đánh giá tốt. Không đúng - đó chỉ là ngộ nhận - ngày nay học trò phải đóng học phí, họ cũng muốn được thầy dạy có trách nhiệm và đánh giá công bằng (số học trò đánh giá không đúng chỉ là số rất ít). Chỉ những thầy có mưu cầu riêng mới cho điểm dễ dãi. Chỉ những thầy dạy không nghiêm túc mới đánh giá không công bằng !

3 - Các giải pháp về thi, kiểm tra :

3.1. Thực hiện làm tiểu luận môn học

Các môn học cần yêu cầu SV làm tiểu luận. Làm tiểu luận giúp SV biết hệ thống hóa vấn đề, biết viết một văn bản khoa học, biết tìm và tham khảo tài liệu. Đặc biệt quan trọng là làm cho người học thông qua làm tiểu luận biết tự học môn học và hiểu môn học sâu hơn.

Có thể có người lo rằng, SV sẽ chép bài của nhau. Hãy dùng bài tiểu luận để thảo luận nhóm, để thi vấn đáp, để kiểm tra giữa kỳ sẽ giảm tối thiểu việc chép bài của nhau.

3.2. Thực hiện kiểm tra giữa kỳ

Thực hiện kiểm tra giữa kỳ giúp GV nắm được tình hình giảng dạy và học môn học, yêu cầu SV học thường xuyên môn học, tránh để sắp thi mới học, chất lượng học tập vì vậy được nâng cao.

Để đảm bảo kiểm tra giữa kỳ hiệu quả và khả thi, từng môn học cần xây dựng một ngân hàng câu hỏi trắc nghiệm khách quan dùng cho kiểm tra giữa kỳ, vì chúng có ưu điểm chấm nhanh, sửa được bài cho SV thông qua đáp án.

3.3. Thực hiện để thi cho mở tài liệu

Để thi ra cho SV mở tài liệu buộc GV phải dạy tư duy, dạy cách học môn học và ra đề thi nhằm đánh giá SV tiếp thu môn học ở mức nhận thức cao (phân tích, tổng hợp, đánh giá). Giảm tối thiểu quay cóp, học tủ, học gao. Buộc SV học theo lối tư duy (hệ thống, sáng tạo).

Muốn ra được đề thi hay, GV phải nắm vững thang bậc chất lượng và kiến thức về đo lường và đánh giá trong giáo dục.

4 - Các giải pháp về học :

4.1. Làm cho SV nắm vững phương pháp học đại học

Ngay từ tuần học đầu tiên của khóa học, SV đã phải được hướng dẫn phương pháp học ĐH. Không để tình trạng SV tự mò mẫm học cách học, đến khi có kinh nghiệm học ĐH thì hết khóa học.

Có phương pháp học tập tốt sẽ giúp SV hứng thú học tập, phát huy và nhân tiềm năng gấp bội. Không có phương pháp học tốt, thất bại qua điểm số, SV hết hào hứng học, quay ra trung bình chủ nghĩa và quấy phá bạn học.

4.2. Tăng cường cách học theo nhóm

Chú trọng đến *phương pháp tự học* là hết sức cần thiết vì ngày nay sự tiến bộ của khoa học kỹ thuật là cực kỳ nhanh chóng, nên học tập là một quá trình học tập suốt đời, học tập thường xuyên mới đáp ứng được sự tiến bộ này. Tuy nhiên chú trọng quá đáng đến tự học chỉ làm thiếu phẩm chất nhân văn của người học (chỉ biết vận dụng trí tuệ cá nhân là chính, không biết học hỏi tập thể).

Bên cạnh "tự học" cần phải chú ý đến "cùng học". *Cùng học* (theo nhóm, theo đội, theo lớp...) mới rèn luyện khả năng hợp tác, khả năng thuyết phục và khả năng quản lý cho người học. Làm việc theo nhóm, thảo luận nhóm còn tạo môi trường, điều kiện hình thành ở SV thái độ và kỹ năng giao tiếp, hợp tác chia sẻ kinh nghiệm với người khác...

4.3. Tăng cường tư duy độc lập, sáng tạo, ứng dụng thực tiễn ở SV

GV chuẩn bị nội dung và phương pháp để dạy SV tư duy theo đặc điểm môn học, tư duy theo nhận thức ở mức độ cao (phân tích, tổng hợp, khái quát hóa, vận dụng...) Chỉ có luyện cách làm việc trí óc như vậy, SV mới có khả năng thích ứng với hoạt động chuyên môn luôn đổi mới và tự học suốt đời.

5 - Các giải pháp về học liệu

5.1. Có bài giảng và tài liệu tham khảo cho SV tự nhân bản

GV khi lên lớp phải có bài giảng chế bản điện tử và tài liệu tham khảo giao cho SV tự nhân bản. Tài liệu tham khảo có thể là bản photocopy một chương, một vài bảng, biểu, đồ thị v.v... để thấy có thể dùng minh họa bài giảng.

GV giảng bài khi SV có bài giảng trong tay thì dù lớp có đông mấy vẫn theo dõi bài giảng rõ hơn cả khi dùng đèn chiếu. Hơn nữa SV không cần ghi những gì đã có trong tài liệu; GV tập trung vào mở rộng, nêu vấn đề... để SV động não...

5.2. Có bộ câu hỏi trắc nghiệm, bài tập mẫu và đáp án cho từng môn học

Từng môn học có bộ câu hỏi trắc nghiệm, có bài tập mẫu và đáp án thì giúp cho SV tự học tốt nhất. GV có thể dùng bộ câu hỏi trắc nghiệm để giảng bài theo lối

đặt vấn đề, phân tích, bình luận hoặc đánh giá vấn đề. Nhờ vậy, thấy mới dạy trò ở các bậc nhận thức, tư duy cao. Đó mới là chất lượng cao.

5.3. Biên tập rút gọn tài liệu tham khảo nước ngoài cung cấp cho SV tham khảo

Muốn cập nhật kiến thức, khả năng tham khảo tài liệu nước ngoài, GV cần chọn các tài liệu phù hợp và biên tập lại cho ngắn gọn, sát với chương trình chi tiết môn học mình đảm nhiệm bằng tiếng nước ngoài làm tài liệu tham khảo cho SV. Làm được như vậy, chúng ta sẽ có tài liệu tham khảo vừa sức SV và nhờ đó làm cho SV hào hứng học tập, chất lượng sẽ được nâng cao.

6 - Đôi lời kết

Các giải pháp đề xuất trên là dựa trên bản chất của *nội hàm và thang bậc chất lượng ĐTDH và SDH, phương pháp học ĐH và kinh nghiệm bản thân*. Các giải pháp đề xuất có tính đột phá và khả thi ở các khâu giảng dạy, đánh giá, học tập và học liệu.

Chúng tôi hy vọng các giải pháp này sẽ được hưởng ứng thực thi một cách sáng tạo của các cơ sở đào tạo và của GV các môn học. Chúng tôi rất mong được phản hồi để chúng ta cùng đúc rút kinh nghiệm, mong phổ biến áp dụng, góp phần nâng cao chất lượng ĐTDH và SDH trong các trường ĐH và CĐ của ngành.

7 - TÀI LIỆU THAM KHẢO :

- 1 - Lê Đức Ngọc. "Cơ sở khoa học của việc xây dựng chương trình đào tạo đại học và sau đại học". Kỷ yếu hội thảo "Nâng cao chất lượng đào tạo" lần I tại ĐHQGHN, 5/2000, trang 15 - 36
- 2 - Lê Đức Ngọc. "Đổi mới tư duy để phát triển giáo dục đại học đáp ứng nhu cầu nguồn nhân lực chất lượng cao cho sự nghiệp Công nghiệp hóa, Hiện đại hóa". Kỷ yếu hội thảo "Nâng cao chất lượng đào tạo" lần II tại Đại học Đà Lạt, 5/2001, trang 71-80
- 3 - Lê Đức Ngọc. "Chương trình chi tiết môn học - Công cụ để đảm bảo chất lượng". Kỷ yếu hội thảo "Nâng cao chất lượng đào tạo" lần II tại Đại học Đà Lạt, 5/2001, trang 113 - 115
- 4 - Lê Đức Ngọc. "Dạy cách học - Một trong những giải pháp để nâng cao chất lượng đào tạo" Kỷ yếu hội thảo "Phương pháp học tập và công tác sinh viên" tại Đại học Thái Nguyên, 10/2001, trang 15-19
- 5 - Lê Đức Ngọc. "Đổi mới công tác giảng viên để nâng cao chất lượng đào tạo trong các trường đại học và cao đẳng". Kỷ yếu hội thảo "Công tác Quản lý Giảng viên" tại Đại học Cần Thơ, 1/2002, trang 1-5
- 6 - Lê Đức Ngọc. "Bản về nội hàm của chất lượng đào tạo đại học và sau đại học". Tạp chí Phát triển Giáo dục, số 2, (3-4/2002), trang 15-17, 28.